

Zitting 1981

COMMISSIE PARTIËLE HERZIENING STRAFVORDERING

16 335

**Partiële wijziging van het wetboek van strafvordering
en de Wet op de economische delicten**

Nr. 6

**BIJLAGE BIJ DE MEMORIE VAN ANTWOORD
ENKELE BESCHOUWINGEN OVER HET RECHTSMIDDEL VAN VERZET**

30 juni 1981

I. Artikel 400 WvSv.

Het voorstel tot wijziging van artikel 400 van het Wetboek van Strafvordering is door de Commissie partiële herziening strafvordering in de vergadering van 21 maart 1980, na aanvulling van de memorie van toelichting, aangevaard.

De wijziging heeft als voornaamste gevolg dat het verzet niet langer dagvaarding van rechtswege meebrengt. In plaats daarvan zal de officier van justitie de verdachte de dag die voor de behandeling van de zaak is bepaald ten minste tien dagen van tevoren doen aanzeggen (zie bijgevoegd voorontwerp van wet met toelichting)¹.

Op 15 september 1980 is een wetsontwerp van dezelfde inhoud als het voorontwerp bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ahangig gemaakt.

II. Door de commissie besproken voorstellen**a. Afschaffing van het verzet**

Onder de titel «Het verzet, een rechtsmiddel dat beter gemist kan worden» heeft prof. mr. Th. W. van Veen in *Delikt en Delinkwent* 1979, blz. 372–382, een kritische bespreking gewijd aan het rechtsmiddel van verzet. Hij komt daarin tot de conclusie, dat dit rechtsmiddel voor de verdachte niet gemakkelijk hanteerbaar is, waardoor de kans dat het onjuiste rechtsmiddel wordt aangewend, het juiste rechtsmiddel te laat aangewend etc. niet gering is. Zijn voorkeur gaat daarom uit naar afschaffing van het rechtsmiddel van verzet en verruiming van de regeling van het hoger beroep, met dien verstande echter dat geen appel mogelijk is, indien de verdachte, nadat de dagvaarding hem in persoon was betekend, verstek heeft laten gaan (dat wil zeggen wetende dat hij gedagvaard is van de zitting is weggebleven) en hij veroordeeld is tot een straf beneden de appलगrens. Ook voor het appel in rechtbankzaken wordt op een wijziging van de regeling aangedrongen door aansluiting te zoeken bij het bepaalde in artikel 51 van de Wet op de economische delicten. Een en ander zou erop neerkomen dat:

1. In kantongerechtszaken hoger beroep mogelijk zal zijn van alle overtredingen waarvoor meer dan f 50 is opgelegd (zie artikel 44 Wet op rechterlijke organisatie) alsmede van overtredingen waarvoor minder dan f 50 is opge-

¹ Zie Artikel I onder A van wetsontwerp 16 335 en de toelichting daarop.

legd, indien de veroordeling bij verstek heeft plaatsgevonden en de dagvaarding niet in persoon is betekend.

2. In rechtbankzaken het hoger beroep bij overtredingen mogelijk zal zijn in gevallen waarin meer dan f 250 is opgelegd, alsmede, bij overtredingen waarvoor minder dan f 250 is opgelegd, in gevallen waarin de veroordeling bij verstek heeft plaatsgevonden en de dagvaarding niet in persoon is betekend.²

3. Bij de grens van f 50 resp. f 250 tevens rekening wordt gehouden met de waarde van verbeurdverklarde voorwerpen.

4. Tevens hoger beroep van overtredingen op het gerechtshof mogelijk wordt gemaakt, indien die overtredingen cumulatief met misdrijven zijn tenlaste gelegd.³

Naar aanleiding van deze voorstellen zou de commissie het volgende willen opmerken. De regeling van het verzet zal voor de verdachte worden vereenvoudigd door de onder I besproken wijziging van artikel 400 WvSv. De verdachte zal dan immers niet zelf meer behoeven vast te stellen op welke zitting hij (van rechtswege) is gedagvaard. Bij aanwending van een onjuist rechtsmiddel neemt de Hoge Raad voorts thans een soepeler standpunt in dan vroeger, waardoor beter met de belangen van de verdachte rekening kan worden gehouden.

Uitbreiding van het hoger beroep op de wijze als door Van Veen voorgesteld onder afschaffing van het rechtsmiddel verzet, heeft het bezwaar dat een niet onbelangrijk aantal zaken die thans door de kantonrechter worden afgedaan – na het ingestelde verzet heeft de verdachte immers vaak niet meer behoefte aan hoger beroep – behandeld zullen moeten worden door een meervoudige kamer van de rechtbank in hoger beroep. Dit zal leiden tot een kostenverhoging bij de afdoening van lichte strafzaken, die niet door het belang van die zaken wordt gerechtvaardigd.

Een ander bezwaar is dat uitsluiting van het rechtsmiddel van verzet (en van hoger beroep) bij zaken waarin niet meer dan f 50 is opgelegd, doch de dagvaarding in persoon was betekend, zal kunnen leiden tot een frequenter aanwenden van het rechtsmiddel van cassatie. Ook dit zou sterk kostenverhogend werken. Het denkbeeld, om voor kantongerechtovertredingen, die door de officier van justitie in eerste aanleg bij de rechtbank zijn aangebracht, hoger beroep bij het gerechtshof mogelijk te maken, werd reeds uitgewerkt in een in 1979 uitgebracht rapport van de commissie partiële herziening strafvordering⁴. Overwogen zou kunnen worden in dit voorstel ook rechtbankvonnissen te betrekken die ter zake van in artikel 56 van de Wet op de rechterlijke organisatie genoemde overtredingen gewezen zijn. Tegen deze vonnissen, indien begaan door meerderjarigen, staat thans immers geen hoger beroep open. Eventueel zou hierbij ook kunnen worden gedacht aan een appelpgrens van bij voorbeeld f 250, waaronder dit hoger beroep is uitgesloten.

Aangezien bovengenoemd rapport thans in studie is bij het Ministerie van Justitie, lijkt het niet nodig daarop nader in te gaan. Wel zou de commissie erop willen wijzen dat het betrekken van de waarde van eventueel verbeurdverklarde voorwerpen in de appelpgrens, zoals door Van Veen gesuggereerd, de rechter ertoe zou dwingen inbeslaggenomen en verbeurdverklarde voorwerpen, juist indien zij geen of geringe waarde hebben te (doen) taxeren. (Zie F. Hollander, Wet op de economische delicten, blz. 198–199.)

Ten slotte zou nog kunnen worden overwogen een appelpgrens in te voeren voor vonnissen ter zake van overtredingen begaan door minderjarigen die ten tijde van het begane feit nog geen achttien jaar oud zijn en die in eerste aanleg door de rechtbank worden berecht (vgl. artikel 56, vierde lid, Wet op de rechterlijke organisatie).

2. Volgens het huidige artikel 56 R.O. is appel van de in dat artikel genoemde overtredingen alleen mogelijk indien begaan door strafrechtelijk minderjarigen. Het betreft hier dus overtredingen die in eerste aanleg bij de rechtbank moeten worden aangebracht.

3. Gedoeld wordt hier dus op de z.g. kantongerechtovertredingen, die gewoonlijk in eerste aanleg ter kennis van de kantonrechter worden gebracht.

4. Dit rapport, getiteld Aanwending van het verkeerde rechtsmiddel, is verkrijgbaar bij de Voorlichtingsdienst van het Ministerie van Justitie.

b. *Uitbreiding van het verzet*

Gedacht is voorts aan de mogelijkheid om verzet open te stellen voor alle vonnissen in eerste aanleg bij verstek gewezen. Hoger beroep zou dan nog slechts toegelaten moeten zijn in geval van een op tegenspraak gewezen vonnis (eventueel na behandeling van het verzet).

De voordelen van de regeling zijn, dat de verdachte geen instantie wordt onthouden, dat het aantal appellens afneemt – hetgeen vooral in zaken die in eerste aanleg door een alleensprekende rechter worden behandeld, van belang is – doordat in het algemeen alleen degenen die serieuze bezwaren hebben tegen het vonnis bij de behandeling van het verzet aanwezig zullen zijn en daardoor de mogelijkheid hebben hoger beroep aan te tekenen en dat het rechtsmiddelenstelsel overzichtelijker wordt.

Een bezwaar is echter dat het in een zaak waarin het vonnis in eerste aanleg bij verstek is gewezen en de verdachte steeds van het voor hem openstaand rechtsmiddel gebruik maakt, (nog) langer zal duren dan thans het geval is, alvorens deze tot een einde komt. Er komt dan immers een behandeling ter zitting bij. Bovendien lijkt het belangrijkste voordeel: het terugdringen van het aantal appellens, van onvoldoende gewicht om een ingrijpende wijziging van het Wetboek van Strafvordering te rechtvaardigen. Tegen vonnissen van de kantonrechter, waarvan het merendeel bij verstek wordt gewezen, wordt jaarlijks in slechts ± 4600 zaken appel ingesteld, terwijl van de ± 6800 appellens in rechtbankzaken het grootste deel betrekking heeft op contradictoire vonnissen. Het aantal appellens in kantongerechtszaken zal wellicht nog afnemen indien een vereenvoudigde procedure voor verkeerszaken – waarop thans nog wordt gestudeerd – zou worden ingevoerd. Op grond van het bovenstaande acht de commissie het niet geraden het aantal gevallen waarin verzet kan worden gedaan uit te breiden.

III. **Aanhouding ter executie van niet-onherroepelijke arresten en vonnissen**

Ingevolge artikel 449, 2de lid, Sv. kan de verdachte die ter uitvoering van een bij verstek gewezen vonnis of arrest is aangehouden, daartegen bij aangetekende brief gericht aan de griffier van het gerecht dat de beslissing heeft gegeven, een rechtsmiddel instellen.

De aanhouding door de politie van de verdachte voor de uitvoering van een dergelijk vonnis of arrest geschiedt vrijwel uitsluitend op grond van een ten aanzien van de verdachte uitgevaardigd arrestatiebevel of een signalering in het opsporingsregister.

De huidige praktijk is, dat de verdachte bij zijn aanhouding door de politie voor de keuze wordt gesteld om de hem opgelegde geldboete te voldoen resp. de hem opgelegde vrijheidsstraf te ondergaan, dan wel onmiddellijk per aangetekende brief het tegen de veroordeling nog openstaande rechtsmiddel in te stellen. De politie pleegt, indien de verdachte te kennen geeft een rechtsmiddel te willen instellen, daaraan de nodige medewerking te geven. Die medewerking gaat vaak zover, dat de politie voor de verdachte een voorbedrukt formulier houdende een verklaring dat de verdachte verzet, hoger beroep of beroep in cassatie wenst in te stellen invult en dat formulier, na ondertekening door de verdachte, als aangetekende brief verzendt aan de griffier van het gerecht dat de veroordeling heeft uitgesproken. De hier beschreven praktijk brengt mede, dat de verdachte die op het ogenblik van zijn aanhouding niet in staat is de geldboete te voldoen, min of meer wordt «gedwongen» een rechtsmiddel in te stellen, hoewel hij daaraan wellicht geen behoefte heeft, terwijl de verdachte die op het ogenblik van zijn aanhouding niet bereid is de geldboete te voldoen resp. de vrijheidsstraf te ondergaan, in de mogelijkheid om onmiddellijk bij aangetekende brief een rechtsmiddel in te stellen een opgelegde kans zal zien om – althans voorlopig – de tenuitvoerlegging van de straf te ontlopen.

In de beide hiervoor genoemde gevallen leidt het onmiddellijk per aange-tekende brief ingestelde rechtsmiddel tot een nieuwe behandeling, in geval van verzet door dezelfde rechter, in geval van hoger beroep door de meervoudige kamer van de rechtbank of door het gerechtshof en in geval van beroep in cassatie door de Hoge Raad. In bijna alle gevallen is de nieuwe behandeling van de strafzaak volstrekt zinloos, omdat de verdachte – met name de verdachte die met het instellen van het rechtsmiddel uitstel van de tenuitvoerlegging heeft beoogd – niet ter terechtzitting verschijnt.

De nieuwe behandeling leidt dan ook meestal opnieuw tot een veroordelende uitspraak, waarvan de verdachte de tenuitvoerlegging in vele gevallen opnieuw, op dezelfde wijze, kan ontlopen.

Het behoeft geen betoog, dat het – niet in de laatste plaats gelet op de werkbelasting voor de rechterlijke macht, het openbaar ministerie, de administraties van de griffies en parketten en de politie – wenselijk is maatregelen te nemen die erop gericht zijn het instellen van rechtsmiddelen met als enig doel de executie van de straf op de lange baan te schuiven, in te dammen.

Wetswijziging is niet nodig indien de politie alle onverplichte medewerking aan de instelling van rechtsmiddelen aan verdachten die ter uitvoering van niet-onherroepelijke vonnissen en arresten zijn aangehouden staakt, waardoor de verdachten genoodzaakt worden zelf de nodige activiteiten te ontplooiën om het openstaande rechtsmiddel in te stellen. Het spreekt daarbij vanzelf dat de politie en de justitiële instanties te allen tijde de verdachte zo goed mogelijk zullen informeren over vragen die bij hem bij het aanwenden van een rechtsmiddel kunnen rijzen, te weten welk rechtsmiddel in het concrete geval moet worden aangewend en binnen welke termijn.